

Brabantse
OpleidingsSchool

onderwijs in
goede banen

**“Hokjes en
vooroordelen”**

Workshop | BOS-event

Hoe bevooroordeeld ben jij?

Om te beginnen...

- Pak uw telefoon of zoek een maatje
- Ga naar www.menti.com
- Code 71418394

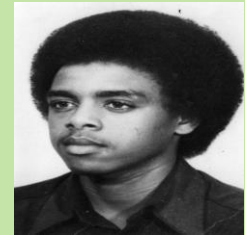
Vul de eerste drie beelden in die bij u opkomen bij ...

Vooroordelen, wie kent ze niet?!

- Wie heeft er geen vooroordelen?
- Wat zijn enkele oordelen die jullie op het eerste gezicht over mij hebben?
- (Seksuele geaardheid, relatiestatus, woonsituatie, hobby's, sporten, eet – en drinkgedrag, politieke voorkeur, vrijetijdsbesteding)

Welke vooroordelen/stereotyperingen herken je?

Vooroordelen, wie kent ze niet?!

- Een proces dat mensen toepassen om hun sociale leefwereld beheersbaar te houden: hokjes denken, versimpeling van de werkelijkheid, “alles over één kam scheren”
- Niet alle stereotyperingen zijn negatief!
- Iedereen maakt gebruik van stereotyperingen!

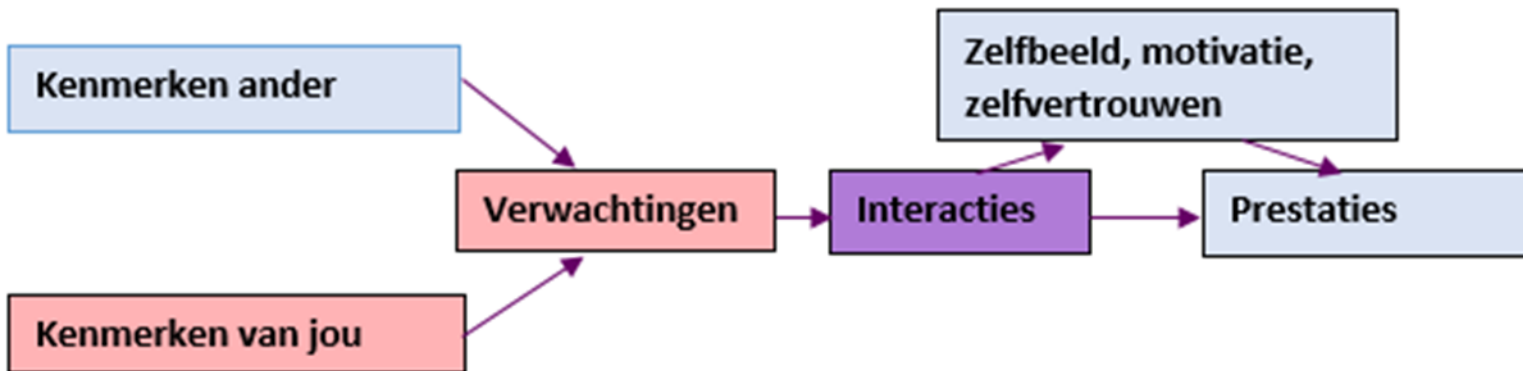
Vooroordelen

- Vooroordelen: negatieve *stereotype beelden*
- Kennis over kenmerken van een sociale groep opgebouwd door veelvuldige koppeling groep – beeld
- Kenmerken worden toegekend aan een individu uit die groep

- Stereotypering is natuurlijk, mensen begrijpen zichzelf door identificatie met eigen groep

- Verschillen met andere groepen meer zichtbaar
- Vereenvoudigde werkelijkheid, functioneel om snel en gemakkelijk beslissingen te nemen

Waarom toch (soms) een probleem?

Mogelijke gevolgen..

- Aantasting gevoel eigenwaarde
- Identiteit, zelfbeeld wordt negatief beïnvloed
- Lijden psychologisch verlies/ falen
- Niet krijgen van baan, opleiding enz.
- Hulpeloosheid

Effecten in onderwijs

Auteur, jaar	Bevindingen
Vezzali et al., 2012	Vooroordelen t.a.v. immigranten van leerlingen zijn beïnvloed door de vooroordelen van de favoriete leraar.
Peterson et al., 2016	Hoe positiever de houding t.a.v. de etniciteit van de leerling, hoe beter de leerlingen het doen op rekengebied.
Thomas, 2017	Vooroordeel dat science voor jongens is leidt tot groter verschil tussen het zelfbeeld en de intrinsieke motivatie tussen jongens en meisjes.
Carmona- Marquez et al., 2020	Hoe negatiever de houding van gymleraren t.a.v. overgewicht, hoe lager de mate van lichaamsbeweging van leerlingen is.

(Denessen e.a., 2020)

Cultureel diverse klas

- Vooroordelen
- Stereotypen
- Lage verwachting
- Pygmalion effect
- (On)gelijke kansen

Onderzoek

- Persoonlijke drijfveer
- Cultureel diverse klassen vragen meer van competenties van docenten dan reguliere klassen
- Toename van diversiteit in klassen vraagt om versterking van competenties van docenten
- Multiculturele competentie omvat adequate kennis, vaardigheden en attitude van de leraren

Onderzoek

- Kenmerken mbo
- Ongeveer 1000 docenten
- 20 verschillende mbo-scholen
- Verspreid over heel Nederland

Onderzoek

- **Rechtvaardigheid**
  - Spanningen op het gebied van rechtvaardigheid spelen rond discussies tussen docenten enerzijds en studenten anderzijds over het al dan niet eerlijk handelen of eerlijk (be)oordelen van docenten.
- **Respect**
  - Spanningen op het gebied van respect spelen rond het al dan niet respectvol omgaan van studenten met elkaar of met de docent en het al dan niet volgen van de (school)regels.
- **Persoonlijke autonomie**
  - Spanningen op het gebied van persoonlijke autonomie spelen rondom situaties waarbij individuele studenten kiezen voor loyaliteit aan de groep, terwijl naar het oordeel van de docent meer autonoom gehandeld zou kunnen worden, of meer autonoom beslissingen of keuzes gemaakt zouden kunnen worden.
- **Diversiteit en gemeenschappelijkheid**
  - Spanningen rond 'verschillen en overeenkomsten spelen rond discussies over groepsverschillen (bijv. in termen van etnisch-culturele achtergrond): op welke vlakken bestaan overeenkomsten en op welke vlakken kan rekening gehouden worden met groepsverschillen?
- **Professionele houding en ethiek**
  - Spanningen op het gebied van professionele houding en ethiek spelen rond het begeleiden van studenten op het gebied van beroepshouding en ethiek (beroepscode)

Onderzoek

- **Rechtvaardigheid**
  - Spanningen op het gebied van rechtvaardigheid spelen rond discussies tussen docenten enerzijds en studenten anderzijds over het al dan niet eerlijk handelen of eerlijk (be)oordelen van docenten.
- **Respect**
  - Spanningen op het gebied van respect spelen rond het al dan niet respectvol omgaan van studenten met elkaar of met de docent en het al dan niet volgen van de (school)regels.
- **Persoonlijke autonomie**
  - Spanningen op het gebied van persoonlijke autonomie spelen rondom situaties waarbij individuele studenten kiezen voor loyaliteit aan de groep, terwijl naar het oordeel van de docent meer autonoom gehandeld zou kunnen worden, of meer autonoom beslissingen of keuzes gemaakt zouden kunnen worden.
- **Diversiteit en gemeenschappelijkheid**
  - Spanningen rond 'verschillen en overeenkomsten spelen rond discussies over groepsverschillen (bijv. in termen van etnisch-culturele achtergrond): op welke vlakken bestaan overeenkomsten en op welke vlakken kan rekening gehouden worden met groepsverschillen?
- **Professionele houding en ethiek**
  - Spanningen op het gebied van professionele houding en ethiek spelen rond het begeleiden van studenten op het gebied van beroepshouding en ethiek (beroepscode)

Onderzoek

- **Docenten die over meer culturele kennis beschikken, ervaren minder vaak culturele spanningen.**
- **Open houding leidt ook tot minder spanningen.**
- **Culturele vaardigheden bleken een negatief effect te hebben; vaardigere docenten ervaren meer spanningen.**
- **Jonge docenten ervoeren vaker culturele spanningen.**
- **Drie verschillende profielen: ontspannen, zelden gespannen en redelijk gespannen.**

Resultaten van eigen onderzoek door docenten

- De meeste docenten meldden dat zij zich meer bewust werden van hun eigen perspectieven en die van hun leerlingen.
- Er bleek een verband te bestaan tussen de rijkdom van hun gegevensverzameling en het aantal onderzoeksactiviteiten enerzijds en hun ontwikkeling anderzijds.
- Docenten die alle onderzoeksactiviteiten uitvoerden, versterkten hun competentie niet alleen in termen van kennis en bewustzijn, maar ook in termen van gedrag en actie.

Diversiteit en inclusie

Sense of belonging

De mate waarin iemand zich persoonlijk geaccepteerd, gerespecteerd en ondersteund voelt in de sociale omgeving van een school (Goodenow & Grady, 1993)

Beïnvloedt welbevinden, gezondheid, studieresultaten en beroepssucces (Mahar et al., 2014; Strayhorn, 2018).

Diversiteit en inclusie

Brabantse
OpleidingsSchool

onderwijs in
goede banen

Exercitie fotokaarten!

Wat kun je doen?

Korte acties of interventies werken niet!

Effecten van vooroordelen 'onzichtbaar' maken kan niet!!

Wat wel?

- Bewustwording van vooroordelen en van tijden dat deze opkomen
- Bewustzijn van negatieve effecten op de ander > motivatie
- Vervangen van vooroordelen door andere beelden over de groep
- Denken aan iemand van de andere groep die niet voldoet aan de vooroordelen
- Anderen zien als individu in plaats van als iemand van een groep
- Het inleven in het perspectief van een ander
- Het opdoen van kennis over de groep
- Meer contact hebben met personen van de andere groep

Wat kun je doen?

- Start met bewustwording
- Kijk naar personen vanuit een open, positieve houding
- Vergroot je kennis (en daardoor begrip) van andere groepen

→ Vragen?

Kennedy Tielman,
k.tielman@fontys.nl

Met dank aan: dr. Linda van de Bergh, Fontys lector waarden van Diversiteit en Karin Verouden, collega Inclusie kartrekker Fontys Lerarenopleiding Tilburg.

Brabantse OpleidingsSchool

onderwijs in
goede banen

→ www.BrabantseOpleidingsSchool.nl